

Milleks meile Creative Commons -
 litsentside eestindamise protsess
 ja sisu

Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus
 „Siilike udus!“
 5. november 2010

Hele Karja
 Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse jurist
 Advokaadibüroo GLIMSTEDT

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

Kava

- Creative Commons (CC)?
 - Kes või mis on CC?
 - Miks just CC?
 - Litsents?
- Mis on oluline?
 - Olulisemad muudatused võrreldes “tavalise autoriõigusega”
 - CC 6 litsentsi – miks nii palju ja mis nendega teha?

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

Creative Commons? (1)

- **Eeldused** CC tekkele:
 - Protest riiklikult ja rahvusvaheliselt rangelt reglementeeritud autoriõiguse doktriinile (liiga konservatiivne, vananenud, kultuuri arengut takistav, jne)
 - Internet
 - Alati ei pea olema teose jagamise eesmärgiks tasu saamine

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

GLIMSTEDT

Creative Commons? (2)

- Kes või mis on CC:
 - CC asutati mittetulundusühinguna San Fransiscos, USA-s **2001.a.**
 - CC kui omalaadne kogukond (inglise keeles “*commons*”)
 - CC arengut ja kogu liikumise ideelist alust on suures osas mõjutanud tollaegne Stanfordi ülikooli professor **Lawrence Lessig**

TALLINN REIA VENLUS STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

Creative Commons? (3)

- CC litsentside näol on tegemist **autoriõigusega kaitstavate teoste litsentseerimiseks mõeldud litsentsidega**
- CC ideelisteks alusteks on:
 - “**vaba kultuuri**” **idee** (kultuurisaavutuste kasutamine peab olema kõigile võimalikult kättesaadav, seda eriti internetis), ja
 - “**copyleft**” (“*some rights reserved*” ametliku “*all rights reserved*” asemel)

TALLINN REIA VENLUS STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

Creative Commons? (4)

- CC **eesmärgiks** on:
 - edendada loovust
 - liberaliseerida ja ühtlustada teoste kasutamise reegleid erinevate õigussüsteemide vahel
 - töötades välja ühtne, lihtne ja standardiseeritud viis anda luba ehk litsents oma loomingutulemuste kasutamiseks

TALLINN REIA VENLUS STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

CC ja litsents? (1)

- Litsents on **luba** (nt luba kasutada kellegi autoriõiguse alusel kaitstavat teost), litsents on ka leping
- Litsentsilepinguga annab üks isik (**litsentsiandja**) teisele isikule (**litsentsisaaja**) õiguse teostada **intellektuaalsest varast** tulenevaid õigusi kokkulepitud ulatuses ja kokkulepitud territooriumil, litsentsisaaja aga kohustub maksma selle eest tasu (litsentsitasu)

TALLINN REA, VEENUS, STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

CC ja litsents? (2)

- **Litsentsilepinguga** annab autor (nt õpetaja) oma teose (nt koolitunniks valmistatud materjalid, loengukonspekti) kasutamiseks litsentsilepingus toodud tingimustel kolmandale isikule (nt koolile, ülikoolile, õpilastele, internetist materjali allalaadijatele)

TALLINN REA, VEENUS, STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

CC ja litsents? (3)

- **Lihtlitsentsileping**
Lihtlitsentsilepingu puhul võib **litsentsiandja ka ise** lepingu esemeks olevat õigust **kasutada** või **anda** kasutusõiguse **teistele isikutele** peale litsentsisaaja.
- **Ainulitsentsileping**
Ainulitsentsileping annab litsentsisaajale õiguse kasutada intellektuaalsest varast tulenevaid õigusi kokkulepitud ulatuses ja välistada teiste isikute ja litsentsiandja kasutusõiguse selles ulatuses

→ **CC litsentsid on lihtlitsentsid!**

TALLINN REA, VEENUS, STOCKHOLM MIKK

GLIMSTEDT

CC - kellele? (1)

- CC litsents sobib:
 - algajale autorile
 - professionaalsele autorile
 - suurtele ettevõtetele ja organisatsioonidele
 - **kõigile**, kelle eesmärk ei ole kindel tasu saamine

TALLINN REIA VEEBIS STOODUMI MÕRK

GLIMSTEDT

CC – kellele? (2)

- Teose autoriks saab olla **füüsiline isik** või füüsilised isikud, kes on konkreetse teose loonud
- **Juriidiline isik ei saa** Eesti seaduste järgi olla autor. Juriidiline isik võib üksnes omandada autoriõigused (lepingu alusel või seaduse alusel tööandjana)

TALLINN REIA VEEBIS STOODUMI MÕRK

GLIMSTEDT

Autoriõigus ja CC (1)

- Autoriõigus kaitseb **kirjandus-, kunsti- ja teadusteoseid**
- Teosed, millele tekib autoriõigus, on nt ilukirjandus-, publitsistika-, poliitika-, haridusalased jms kirjalikud teosed, kõned, loengud, muusikateosed tekstiga ja ilma tekstita, fotograafiateosed ja fotograafiaga analoogilisel viisil saadud teosed, slaidid ja slaidifilmid jne (vt autoriõiguse seadus § 4)
- Autoriõiguse alusel ei kaitsta ideid, kujundeid, rahvaloominguteoseid, päevauudiseid, fakte, andmeid jne (vt autoriõiguse seaduse § 5)
- Autoriõigus kaitseb **teose välist väljendusvormi**, mitte otseselt teose sisu (kujundeid, kontseptsioone, ideid)
- Eestis kaitstakse ka suulisi teoseid (kõned, ettekanded, loengud)

TALLINN REIA VEEBIS STOODUMI MÕRK

GLIMSTEDT

Autoriõigus ja CC (2)

- **CC litsentsi** alusel saab litsentseerida **peaaegu kõiki teose liike**
- **CC litsentsid ei ole autoriõiguse alternatiiviks**, vaid nad töötavad kehtiva autoriõiguse raamistikus

TALLINN REA VEEBIS STOODUMI MÕRK

GLIMSTEDT

Miks just CC? (1)

- Maailmas on palju *copyleft* litsentse - **miks just CC litsentsid said valitud?**
 - Nii arvutiprogrammide kui ka muude teose liikide vaba kasutamise litsentse on nii enne kui ka pärast CC-d välja töötanud paljud organisatsioonid ja erinevaid **litsentsi vorme ringleb sadu**
 - CC ei ole esimene sellelaadne ühiskondlik liikumine, mis püüab pakkuda alternatiivi senisele autoriõiguste praktikale, küll on **CC oma mõjukuselt üks olulisemaid**
 - Oma **süsteemiseeritusest ja kasutamise ulatuselt** on CC litsentsid tänaseks saavutanud **erilise koha**
 - CC litsentsid on muutunud **tugevaks alternatiiviks traditsioonilisele litsentseerimisele**
 - **CC litsentsid** on tõusnud kitsa kogukonna tasandilt **globalseks** nähtuseks, mille alusel on **litsentseeritud sadu miljoneid teoseid** ja mille **kasutajate arv ulatub sadade tuhandeteni**, hõlmates ka **tuntud organisatsioone ja akadeemilisi asutusi**

TALLINN REA VEEBIS STOODUMI MÕRK

GLIMSTEDT

Miks just CC? (2)

- Euroopa riikidest on CC litsentside tekstid tõlkinud ja oma õigusruumis kasutusele võtnud näiteks:
 - Belgia
 - Taani
 - Soome
 - Prantsusmaa
 - Saksamaa
 - Itaalia
 - Luksemburg
 - Holland
 - Norra
 - Hispaania
 - Rootsi
 - Šveits
 - Suurbritannia ja Põhja Iirimaa Ühendatud Kuningriik
 - Sootimaa
 - Jne.

TALLINN REA VEEBIS STOODUMI MÕRK

ADVOKAATBÜROO
GLIMSTEDT

CC kohandamine (1)

- CC litsentsi sidumine Eesti jurisdiktsiooniga algas **2009. a kevadel**, kui Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus (EITSA) otsustas kohandada CC 3.0 litsentsid
- CC litsentsi vastava riigi õigusega **kohandamise eesmärgiks** on kooskõla saavutamine vastava riigi autoriõiguse üldpõhimõtete ja
- CC litsentside Eesti õigusele kohandamise meeskonnas olid:
 - CC peakorter
 - advokaadibüroo GLIMSTEDT
 - Kaasatud olid ka:
 - Mario Rosentau (TÜ lektor)
 - Peeter P. Mõtsküla (IT õiguse asjatundja)
 - Kaido Kikkas (IT Kolledž)
 - Toomas Seppel (Kultuuriministeerium)
 - Jne

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

ADVOKAATBÜROO
GLIMSTEDT

CC kohandamine (2)

- Eesti Infotehnoloogia Sihtasutuse eesmärk** CC kohandamisel Eesti õigusega oli:
 - CC kohandamise projekt lõpuni viia
 - Eesti Vabariigis alustati Creative Commons'i kohandamise protsessi juba 2004. aastal, kui Peeter Marvet ja Henri Laupmaa alustasid CC litsentsi 2.5 versiooni „eestindamisega“. 2.5 versiooni tõlke tegi Margus Enno ning Maivi Ots ja Eneken Tikk tegid juriidilise kohandamise
 - kasutajateks pidid saama CC aastatepikkused pooldajad
 - seejärel ka õppejõud ja õpetajad, litsentseerimaks õppematerjale
 - pikaajalisem siht on tekitada rohkearvuline CC litsentside kasutajaskond Eestis

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

ADVOKAATBÜROO
GLIMSTEDT
STRAUS & PARTNERS

Mis on oluline? (1)

- Autoriõigused** ehk autori isiklikud ja varalised õigused **teivad teose loomisega**, formaalsusi ei nõuta (nt teose deponeerimine, registreerimine, märki © lisamine pole vajalik)
- Eestis kehtib tähtis autorit toetav printsiip – **teose kaitstuse presumptsioon**
- Autoriõigusega kaitstakse teost läbi selle objektive **väljendusvormi!**
- Ilma autori nõusolekuta ei tohi** autoriõiguse alusel kaitstavat teost kasutada
- CC litsents ongi luba, mille alusel autor lubab kasutajal oma teost kasutada CC litsentsis toodud tingimustel**

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM MIINIK

 GLIMSTEDT

Mis on oluline? (2)

- Olulisemad muudatused võrreldes "tavalise autoriõigusega":
 - Autor ei saa reeglina tasu
 - See on **ühekordne ja pöördumatu** protsess
 - CC litsentsi alusel oma teost litsentseerides on:
 - litsentsiandjaks autor või autoriõiguste vastav omaja
 - litsentsisaajaks aga **üldsus**
 - seega puudub konkreetne ja üheselt määratletav litsentsisaaja
 - Autori õiguste rikkumisel ei kaitse autorit eraldi keegi! (ei ole eraldi CC õiguskaitseorganit, õiguste jõustamise instantsi vmt)

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MINN

 GLIMSTEDT

Mis on oluline? (3)

- **CC on 6 erinevat litsentsi:**
 - Autorile viitamine
 - Autorile viitamine + Jagamine samadel tingimustel
 - Autorile viitamine + Tuletatud teoste keeld
 - Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk
 - Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Jagamine samadel tingimustel
 - Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Tuletatud teoste keeld

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MINN

 GLIMSTEDT

CC 6 litsentsi – esimene

Autorile viitamine
Teil on järgmised õigused:

- **Õigus jagada** — õigus teost kopeerida (reprodutseerida), levitada, esitada ja üldsusele suunata.
- **Õigus töödelda** – õigus teha teosest kohandusi (adaptsioone), töötlust (arranžeeeringuid) ja teisi töötlust, sh tuletatud teoseid.

Need õigused on teil järgmistel tingimustel:

- **Autorile viitamine** — Te peate viitama teose autorile samal kujul, nagu seda on teinud autor või litsentsiandja (kajastades kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetust, avaldamisallikat jms). Te ei tohi viidata teose autorile viisil, mis võib tekitada väärarusaama, et autor või litsentsiandja tõstavad teid või teie poolt teose kasutamist esile.

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MINN

 GLIMSTEDT

CC 6 litsentsi – teine

Autorile viitamine + Jagamine samadel tingimustel

Teil on järgmised õigused:

- **Õigus jagada** — õigus teost kopeerida (reprodutseerida), levitada, esitada ja üldsusele suunata
- **Õigus töödelda** — õigus teha teosest kohandusi (adaptsioone), töötlust (arranžeringuid) ja teisi töötlust, sh tuletatud teoseid.

Need õigused on teil järgmistel tingimustel:

- **Autorile viitamine** — Te peate viitama teose autorile samal kujul, nagu seda on teinud autor või litsentsiandja (kajastades kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetust, avaldamisallikat jms). Te ei tohi viidata teose autorile viisil, mis võib tekitada väärarusaama, et autor või litsentsiandja tõstavad teid või teie poolt teose kasutamist esile.
- **Jagamine samadel tingimustel** — Kui te muudate või töötlete kõnesolevat teost või loote selle teose alusel tuletatud teose, siis te võite levitada tuletatud teost üksnes sama, samalaadse või ühilduva litsentsi alusel.

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MIIN

 GLIMSTEDT

CC 6 litsentsi – kolmas

Autorile viitamine + Tuletatud teoste keeld

Teil on järgmised õigused:

- **Õigus jagada** — õigus teost kopeerida (reprodutseerida), levitada, esitada ja üldsusele suunata

Need õigused on teil järgmistel tingimustel:

- **Autorile viitamine** — Te peate viitama teose autorile samal kujul, nagu seda on teinud autor või litsentsiandja (kajastades kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetust, avaldamisallikat jms). Te ei tohi viidata teose autorile viisil, mis võib tekitada väärarusaama, et autor või litsentsiandja tõstavad teid või teie poolt teose kasutamist esile.
- **Tuletatud teoste keeld** — Te ei või teost muuta, ümber kujundada ega selle alusel luua tuletatud teoseid.

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MIIN

 GLIMSTEDT

CC 6 litsentsi – neljas

Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk

Teil on järgmised õigused:

- **Õigus jagada** - õigus teost kopeerida (reprodutseerida), levitada, esitada ja üldsusele suunata
- **Õigus töödelda** — õigus teha teosest kohandusi (adaptsioone), töötlust (arranžeringuid) ja teisi töötlust, sh tuletatud teoseid.

Need õigused on teil järgmistel tingimustel:

- **Autorile viitamine** — Te peate viitama teose autorile samal kujul, nagu seda on teinud autor või litsentsiandja (kajastades kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetust, avaldamisallikat jms). Te ei tohi viidata teose autorile viisil, mis võib tekitada väärarusaama, et autor või litsentsiandja tõstavad teid või teie poolt teose kasutamist esile.
- **Mitteäriline eesmärk** — Te ei või kasutada teost äriilistel eesmärkidel.

TALLINN RIGA VILNIUS STOCKHOLM MIIN

ADVOKAATIBÜROO
GLIMSTEDT

Täna tähelepanu eest!

Advokaadibüroo GLIMSTEDT on ülemaailmse tehnoloogiaõiguse organisatsiooni ITechLaw esindaja Baltimaades.

Rävala pst 5
Tallinn 10143, Eesti
Tel: 6 309 170
Faks: 6 309 171
E-post: hele.karja@glimstedt.ee
Web: www.glimstedt.ee
Skype: helekarja

Käesolevale ettekandele ja slaididele kohaldatakse järgmist Creative Commonsi Eesti Litsentsi (versioon 3,0):

Autorile viitamine, mitteäriline eesmärk, tuletatud teoste keeld.

TALLINN RIGA VILNUS STOCKHOLM BERGÅ
